

جان اف. کندی و طرح اتحاد برای پیشرفت در آمریکای لاتین

فرانک کوچه مشکی*، دکتر مسعود مرادی**

چکیده:

در ۱۳ مارس ۱۹۶۱ رئیس جمهور آمریکا جان اف. کندی طرح اتحاد برای پیشرفت را به جمهوری‌های آمریکای لاتین پیشنهاد نمود که برای اجرای این طرح بیست میلیارد دلار در نظر گرفته شد و در نشستی که در پونتادل استه اوروگوئه برگزار شد منشور اتحاد برای پیشرفت به امضای جمهوری‌های آمریکای لاتین به جز کوبا رسید. کشورهای آمریکای لاتین متعهد شدند که در ازای کمک آمریکا به منظور دستیابی به توسعه از سیاست‌های آمریکا پیروی کنند و روابط خود را با کوبا، شوروی و کشورهای سوسیالیستی قطع نمایند. کندی قصد داشت تا با کمک به کشورهای فقیر مانع از گرایش آنان به کمونیسم گردد و بتواند ضمن اتحاد کشورهای آمریکای لاتین برای دستیابی به توسعه، به اعتبار خود در آمریکای لاتین بیفزاید. به منظور اجرای این پروژه نهادهای اجرائی گوناگونی به فعالیت پرداختند. این برنامه اگر چه توانست به بهبود نسبی زندگی مردم بیانجامد اما به دلیل ضعف در فرایند اجرا نتوانست اهداف اصلی طرح را تحقق بخشد. این مقاله درصدد است شرایط، فرایند و نتایج این مسئله را مورد ارزیابی قرار دهد.

واژگان کلیدی: آمریکای لاتین، جان اف. کندی، کمونیسم، اتحاد برای پیشرفت،

---

* دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ عمومی جهان دانشگاه سیستان و

بلوچستان f.kochehmoshki@yahoo.com

** دانشیار گروه آموزشی تاریخ دانشگاه سیستان و بلوچستان

قبل از اجرای طرح اتحاد برای پیشرفت بنیاد اصلی سیاست خارجی آمریکا در آمریکای لاتین بر پایه‌ی طرح دکترین مونروئه، سیاست دلار ویلیام هوارد تفت (William Howard Taft) و اصل روزولت استوار بود که از آن‌ها تحت عنوان سیاست خارجی سنتی یاد می‌شود. در حقیقت دکترین مونروئه به آمریکا اجازه می‌داد تا در آمریکای لاتین به منظور تأمین منافع خود مداخله نماید و آنچه را که از آن به نام اصل روزولت یاد می‌شود توسط رئیس جمهور آمریکا تئودور روزولت (Theodore Roosevelt) طرح گردید که با موجه نمودن مداخله‌ی آمریکا در آمریکای لاتین ابزار نفوذ آمریکا را بر دکترین مونروئه تکمیل نمود. از دیگر سو آنچه که به عنوان سیاست دلار شناخته می‌شود در واقع طرحی بود که توسط رئیس جمهور آمریکا به نام ویلیام هوارد تفت، به منظور افزایش سرمایه‌گذاری تجاری آمریکا در آمریکای لاتین و خاور دور به اجرا درآمد. سیاست تفت برای تضمین سرمایه‌گذاری‌های آمریکا در این کشورها دنبال شد تا سرمایه‌داران آمریکایی را به سرمایه‌گذاری دلارهای مازاد خود در آمریکای لاتین تشویق نماید.

([http://www.thepresidency.org/storage/documents/calkinc/Escobar-p.2 & 3](http://www.thepresidency.org/storage/documents/calkinc/Escobar-p.2&3)).

ریشه‌های طرح اتحاد برای پیشرفت:

با پایان یافتن جنگ جهانی دوم آمریکا با توجه به این که تنها کشوری بود که کم‌ترین آسیب را در جنگ متحمل شده بود می‌توانست در اقتصاد کشورهای هم‌چون آمریکای لاتین که با فقر دست و پنجه نرم می‌کردند از طریق به جریان درآوردن سرمایه‌های خویش نقش چشمگیری ایفا نماید و موجبات تحرک و پویایی اقتصادی آنان را فراهم سازد. در آن برهه‌ی زمانی وخامت اوضاع اجتماعی، تشدید مشکلات ناشی از توسعه‌نیافتگی، تورم، بی‌سوادی گسترده، کمبود مسکن، شرایط بد بهداشت و سلامت عرصه را بر مردم تنگ نموده بود این تنگناها در حالی بود که ایالات متحده‌ی آمریکا خطر نفوذ کمونیسم را در نیمکره‌ی غربی و متمایل شدن کشورهای فقیر آمریکای لاتین را به الگوهای سوسیالیستی شوروی بعد از جنگ جهانی دوم بیش از پیش احساس می‌کرد. با توجه به این شرایط زمینه برای یک حرکت جدید

در روابط ایالات متحده و آمریکای لاتین به منظور مقابله با کمونیسم تحت عنوان طرح اتحاد برای پیشرفت هموار گشته بود (Ford, 1968, p. 2).

در حقیقت ریشه‌ی طرح اتحاد برای پیشرفت و برنامه‌ی کمک‌رسانی و مبارزه با کمونیسم به سیاستی بر می‌گشت که در دوره‌ی رئیس‌جمهور سابق آمریکا آیزنهاور نیز دنبال شده بود و آیزنهاور در تلاش بود تا برای مبارزه با کمونیسم به نحوی به جنگ روانی دست بزند. قبل از کندی آیزنهاور می‌کوشید تا وسیله‌ای برای مبارزه با کمونیسم طراحی نماید (Marcus, 2004, p.112&118). در حقیقت از ۱۹۵۹ به بعد بود که به طور رسمی آمریکا در سیاست‌های خود نسبت به کمونیسم به ارزیابی عمیقی دست زد زیرا آمریکا دریافت که کمونیسم می‌تواند به عنوان یک پتانسیل رو به رشد در آمریکای لاتین تهدید بزرگی برای امنیت آمریکا به شمار آید (Ibid, p. 128).

اجرای طرح اتحاد برای پیشرفت:

در ۱۳ مارس ۱۹۶۱ رئیس‌جمهور آمریکا جان اف. کندی (John F. Kennedy) لزوم انجام اصلاحات بنیادی را به منظور رسیدن به توسعه‌ی کشورهای آمریکای لاتین مورد تأکید قرار داد. وی در نشست اقتصادی وزیران، یک طرح توسعه‌ی ده ساله را به منظور رسیدن به عدالت اجتماعی گسترده و پیشرفت اقتصادی مطلوب، در چارچوب آزادی سیاسی و عزت نفس به جمهوری‌های آمریکای لاتین پیشنهاد کرد (Ford, 1968, p. 9&10). برای اجرای این طرح بیست میلیارد دلار در نظر گرفته شد. سپس در ۱۶ اوت در نشست اقتصادی و اجتماعی که در پونتادل استه (punta del Este) اوروگوئه با حضور جمهوری‌های آمریکای لاتین برگزار گردید منشور اتحاد برای پیشرفت به امضای کشورهای آمریکای لاتین به جز کوبا رسید (شوئل، ۱۳۸۷: ۳۷۲). در حقیقت طرح اتحاد برای پیشرفت نتیجه‌ی تغییر در ایدئولوژی ایالات متحده بود که توسط جان اف. کندی به مرحله‌ی اجرا درآمد. این نگرش جدید با سیاست خارجی سنتی متفاوت بود زیرا سیاست خارجی سنتی مانند دکترین مونروئه و سیاست دلار تفت، تأکید مستقیم بر پیشبرد منافع آمریکا داشت در حالی که طرح اتحاد از هیچ‌یک از منافع آمریکا به صورت مستقیم حمایت نمی‌کرد.

از آنجا که جان اف. کندی ریشه‌ی جهل را در فقر کشورهای آمریکای لاتین می‌دانست به همین دلیل تنها راه جلوگیری از اشاعه‌ی کمونیسم را اعطای کمک‌های فراوان به این منطقه قلمداد می‌نمود زیرا می‌پنداشت که فقر زمینه‌ساز گرایش کشورهای فقیر را به بلوک کمونیسم فراهم می‌سازد. متعاقب آن کندی اولین اعتبار پانصد میلیون دلاری را برای اجرای برنامه از کنگره‌ی آمریکا درخواست کرد (فونتن، ۱۳۶۹: ۴۷۲). کمک‌های آمریکا علاوه بر آن که موجبات تثبیت موضع اقتصادی آمریکا را با هدف تسلط کامل بر اقتصاد کشورهای آمریکای لاتین فراهم می‌کرد به تحمیل ایدئولوژی آمریکا به این کشورها نیز کمک می‌نمود (بایکو و دیگران، بی‌تا: ۱۰۶ و ۱۰۵) این کمک‌ها موجب رفع تهدید و ایجاد امنیت برای آمریکا می‌شد و از پیوستن کشورهای در حال توسعه به کمونیست ممانعت به عمل می‌آورد و با این اقدامات آمریکا می‌توانست خود را نماینده‌ی تبلور یک انقلاب مسالمت آمیز به جهانیان معرفی نماید.

در مقابل کمک‌های ایالات متحده، آمریکای لاتین متعهد شد که طی یک دهه هشتاد میلیارد دلار در زمینه‌ی اصلاحات ارضی، اقتصادی، اجتماعی سرمایه‌گذاری نماید (لافه‌بر، ۱۳۷۶: ۲۴۲). به منظور پیشبرد این سیاست رؤسای جمهوری آمریکای لاتین متعهد شدند که در ابعاد کشاورزی، آموزش و پرورش و فرهنگ، علم و تکنولوژی و بهداشت توجه لازم را مبذول نمایند. پیشرفت علم و تکنولوژی می‌توانست ساختار بسیاری از ملت‌ها را تغییر دهد و تسهیلات بسیاری را برای رفاهی که مردم به دنبال آن هستند فراهم سازد زیرا توجه به این مسئله که بدون سیاست برنامه‌ریزی شده‌ی صحیح از نظر علمی و فناوری در هر کشوری، شرایط لازم برای توسعه مهیا نخواهد شد امری ضروری است. از سوی دیگر لازم بود تا بهره‌وری کشاورزی را با آموزش کارگران روستایی و پرسنل تکنیکی و حرفه‌ای بهبود نمایند و تلاش‌های داخلی را جهت تولید بیش‌تر محصولات کشاورزی تشویق نموده و منابع مالی را برای صنعتی‌سازی بخش کشاورزی، به خصوص از طریق توسعه‌ی صنایع کوچک و متوسط به کار گیرند و به ایجاد تسهیلات لازم جهت تولید، بازاریابی، حمل و نقل و توزیع محصولات کشاورزی مبادرت ورزند. در زمینه‌ی بهداشت و درمان کنترل بیماری‌های واگیردار و ریشه‌کنی بیماری‌هایی که روش‌های حذف کامل آن‌ها وجود دارد تسریع برنامه‌های فراهم‌سازی آب آشامیدنی، اصلاح سیستم فاضلاب و دیگر سرویس‌های ضروری بهداشتی در مناطق روستائی و شهری در اولویت قرار گرفت پیشرفت بیش‌تر و سریع‌تر در بهبود برنامه‌ی تغذیه‌ی گروه‌های نیازمند جمعیت و

دادن آموزش ریشه‌ای و پیشرفته به پرسنل تکنیکی و کمکی و حمایت از تحقیقات علمی و اجرایی در زمینه‌ی بهداشت مورد توجه قرار گرفت

([http://www.avalon.law.yale.edu/20th century/intam019.asp](http://www.avalon.law.yale.edu/20th_century/intam019.asp)).

آمریکا در نظر داشت که هر سال دو میلیارد دلار در اختیار کشورهای آمریکای لاتین قرار دهد با این شرط که آنان از سیاست‌های آمریکا در عرصه‌ی بین‌المللی جانبداری نمایند و از برقراری روابط خود با شوروی و کشورهای سوسیالیستی بپرهیزند. به این ترتیب کنگره‌ی آمریکا در سال ۱۹۶۲ متمم اصلاحی قانون مربوط به کمک‌های خارجی را مورد تصویب قرار داد. بر اساس این قانون مقرر شد کلیه‌ی کشورهای دریافت‌کننده‌ی کمک، تنها ظرف مدت شصت روز برای قطع روابط خود با کوبا و سایر کشورهای سوسیالیستی مهلت دارند (بایکو و دیگران، بی‌تا: ۹۵).

در برنامه‌ی اتحاد برای پیشرفت چهار رکن بنیادین قابل ملاحظه است که عبارت است از: (۱) جوامع مدرن و سنتی متضاد با هم بایستی از هم جدا شوند. (۲) تغییرات بایستی یکدست و همسو با یکدیگر در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی نمودار شود. (۳) حرکت به سمت توسعه و پیشرفت جوامع و شکل‌گیری جامعه‌ی مدرن باید در طول یک خط سیر مشترک و هماهنگ تجلی یابد. (۴) در راستای رسیدن به توسعه باید به انباشت علم پرداخت و از منابع داخلی حداکثر استفاده را نمود. (Latham, 2002, p.200).

در حقیقت اتحاد برای پیشرفت تنها یک برنامه‌ی کمکی نبود بلکه یک انقلاب صلح‌آمیز از پیش برنامه‌ریزی شده بود که نیازمند تلاش وسیعی از سوی دولت و ملت بود. از نقطه نظر آمریکای لاتین اتحاد ریسک مشترک دولت و ملت بود که از تلاش آمریکای لاتین برای هدایت کشورهای خود به جریان اصلی مدرن بودن و جزئی از جامعه‌ی مرفه بودن به کمک ایالات متحده آمریکا ناشی می‌شد.

اهداف طرح اتحاد برای پیشرفت:

به طور کلی مهم‌ترین انگیزه‌ی طرح‌ریزی برنامه‌ی اتحاد برای پیشرفت جلوگیری از بروز انقلاب‌های کمونیستی در کشورهای آمریکای لاتین و جلوگیری از توسعه‌ی کشورهای آمریکای لاتین بدون توسل به کمک‌های امپریالیسم بود زیرا این نوع توسعه می‌توانست زمینه‌های وابستگی

کشورهای آمریکای لاتین را به بلوک شرق و قطع وابستگی این کشورها را به ایالات متحده فراهم سازد.

بر اساس همین تفکر کندی به ایجاد برنامه‌ی اتحاد علیه کوبا دست زد، کندی معتقد بود که اقدام اقتصادی علیه کوبا باید چند جانبه باشد و این امری است که تنها با اتحاد جمهوری‌های آمریکای لاتین میسر خواهد شد زیرا بر طبق این برنامه رسیدن به مدرنیسم در آمریکای لاتین همکاری و ارسال سرمایه و کمک فنی را می‌طلبد و از دیگر سو رسیدن به این مدرن‌سازی مستلزم اصلاحات سیاسی و اجتماعی در کشورهای آمریکای لاتین بود (کمالی طه، ۱۳۵۳: ۲۵۳). در راستای دستیابی به اهرم محوری در جهت تبلور اصلاحات و تغییرات اجتماعی، ایالات متحده باید به هدایت جریان سرمایه‌گذاری‌های خارجی، تجهیز فناوری علمی و ارائه‌ی آموزش در سیستم دموکراتیک و مردم سالارانه و انجام اقدامات زیر ساختی پردازد (Latham, 2002, p.201).

به این ترتیب دستیابی به رشد سرانه‌ی پایدار و قابل توجه، بسیج منابع، امکانات، توانایی‌های افراد و تلاش‌های ملی در راستای رسیدن به توسعه مورد توجه واقع شد و برای آنکه از مزایای پیشرفت و بهبود اقتصادی، تمام شهروندان از تمام گروه‌های اجتماعی و اقتصادی برخوردار گردند، می‌بایست دولت به توزیع عادلانه‌ی درآمد ملی و بالا بردن درآمدها و استانداردهای زندگی مردم اقدام نماید. از طرف دیگر به منظور رسیدن به عملکردی متعادل در ساختار اقتصادی، باید به نحو چشمگیری از وابستگی به صادرات تنها تعداد محدودی از محصولات اولیه و واردات کالاهای سرمایه‌ای خارجی، ممانعت به عمل آورد و به منظور تسریع روند فعالیت‌های صنعتی و ارتقاء بهره‌وری در اقتصاد، بهره‌گیری کامل از استعدادها و بخش‌های خصوصی و دولتی، استفاده از منابع طبیعی کشور و فراهم‌سازی اشتغال مولد و ایجاد و توسعه‌ی صنایع تولیدکننده‌ی کالاهای سرمایه‌ای باید مورد توجه واقع گردد.

۹۰۱

(<http://www.avalon.law.yale.edu/20th-century/intam16.asp>).

از مهم‌ترین اقدامات کلیدی که برای تحقق این اهداف باید به مرحله‌ی اجرا درآید عبارت است از: (۱) برنامه‌های ملی جهت توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی باید بر اساس اصل همکاری باشد. (۲) برنامه‌های توسعه باید با اصول و معیارهای دموکراتیک همخوانی داشته‌اشد. (۳) از منابع و امکانات داخلی باید حداکثر استفاده به عمل آید. (۴) سرمایه‌های مالی خارجی جهت کمک-

رسانی باید در داخل جذب گردد. ۵) زنان و مردان بایستی از اصل تساوی بهره‌مند باشند. بنابراین یکی از اقدامات کوتاه‌مدت و فوری، انجام پروژه‌های کنونی به منظور توسعه‌ی جامعه و اجرای پروژه‌های جدید به منظور پاسخ‌گویی به نیازهای اجتماعی و اجرای برنامه‌های بلندمدت از طریق حضور متخصصین به منظور آموزش سریع به نیروهای کار است (<http://www.avalon.law.yale.edu/20th-century/intam16.asp>).

یکپارچه‌سازی اقتصادی (ادغام اقتصادی):

در ۱۳ مارس ۱۹۶۱ کندی به موضوع یکپارچگی اقتصادی به عنوان یک نکته‌ی اساسی در طرح پیشنهادی خود برای اتحاد اشاره نمود و این مسئله در منشور پونتادل استه‌گنجانده شد (Campbell, 1965, p. 34). زیرا به منظور توسعه‌ی برنامه‌های تعاونی و جلوگیری از اثرات نوسانات بیش از حد بر درآمد حاصل از ارز خارجی کسب شده از صادرات محصولات اولیه و دسترسی آمریکای لاتین به بازارهای بین‌المللی ضرورت یکپارچه‌سازی اقتصادی آمریکای لاتین احساس می‌شد.

در حقیقت ادغام اقتصادی از ابزار جمعی برای تسریع توسعه در آمریکای لاتین است که مستلزم ثبات پولی و حذف محدودیت‌ها از جمله محدودیت‌های اداری، مالی و ارزی است که مانع تجارت محصولات منطقه می‌گردد. به علاوه برقراری پروژه‌های چند ملیتی به منظور ادغام اقتصادی نیازمند تلاش مستمر در احداث شبکه حمل و نقل زمینی و بهبود سیستم‌های حمل و نقل از هر نوع به منظور تسهیل حرکت مردم و کالاها در سراسر قاره و افزایش درآمد ناشی از صادرات و اجتناب از نوسانات مکرر درآمد می‌باشد.

(<http://www.avalon.law.yale.edu/20th-century/intam019.asp>).

نهادهای مؤثر در اجرای طرح اتحاد برای پیشرفت:

بانک توسعه‌ی بین‌آمریکایی:

بانک توسعه بین‌آمریکایی یکی از مهم‌ترین نهادهای اتحاد برای پیشرفت است که خارج از سازمان کشورهای آمریکایی قرار دارد هر چند که دارای ارتباط نزدیکی با این سازمان است. بانک توسعه بین‌آمریکایی یک نهاد چند جانبه برای تأمین مالی پروژه‌های توسعه می‌باشد و

پشتوانه‌ی این توسعه یک بودجه‌ی ویژه برای توسعه‌ی اجتماعی است که توسط ایالات متحده تأمین می‌شد و به وسیله بانک توسعه (IDB) اداره می‌شد. این بودجه تنها برای پروژه‌های پیشرفت اجتماعی در زمینه‌ی حل و فصل زمین و استفاده از زمین و خانه دادن به افراد کم درآمد، تأمین آب و بهداشت و آموزش و پرورش مورد استفاده قرار می‌گیرد. این بانک وام‌های آمریکا را با سود کم به کشورهای دیگر منتقل می‌کند. وام از صندوق اعتماد و از صندوق برای عملیات ویژه که دارای بهره کمتری بوده و دارای شرایط بازپرداخت راحت‌تری نسبت به منابع دیگر سرمایه است اخذ می‌گردد (Campbell, 1965, p. 32-34).

شورای اقتصادی و اجتماعی قاره‌ی آمریکا:

شورای اقتصادی و اجتماعی مسئولیت برنامه‌ریزی و بررسی برنامه‌ها را بر عهده دارد که بر این اساس هر کشوری موظف است خود را با برنامه‌های مفصلی که به اهداف و اولویت‌ها، ثبات بیمه‌های پولی، استقرار ماشین آلات برای تغییر اجتماعی و تحریک فعالیت‌های خصوصی و ارائه حداکثر تلاش ملی ختم می‌شود مجهز سازد. مطالعه‌ی این برنامه‌ها و توصیه‌ی تغییرات و نتیجه‌گیری گزارش را کمیته‌ی اقتصادی و اجتماعی انجام می‌دهد که نتیجه را به بانک توسعه-ی بین آمریکایی و دیگر نهادها ارائه می‌دهد. (Burnham, 1962, p.50)

از دیگر وظایف این ارگان مطالعه پیرامون مشکلات اتحاد و پیدا کردن راه حل برای آن‌ها و انجام یک برآورد سالانه‌ی ملی از منابع مورد نیاز است. این هیئت از کارشناسان سطح بالا تشکیل یافته است که اهداف اولیه آن‌ها ارزیابی برنامه‌های توسعه‌ی ملی و دادن خط مشی به دولت می‌باشد (Campbell, 1965, p. 32).

بانک صادرات و واردات:

بانک صادرات و واردات یک سازمان مستقل از دولت ایالات متحده می‌باشد که بخش قابل توجهی از بودجه‌ی آمریکا را برای توسعه‌ی آمریکای لاتین فراهم می‌کند. با وجود آن‌که بانک برای کمک به صادرات و واردات ایالات متحده پیوسته آماده‌ی فعالیت بود اما فعالیت‌های آن به عنوان فعالیت خارجی تلقی نمی‌شد. وام‌هایی که بانک صادرات و واردات می‌داد برای تهیه‌ی کالا و خدمات ایالات متحده از جمله برای امر صنعت و پروژه‌هایی که در برگزیده‌ی منافع عمومی هستند به کار گرفته می‌شد. وام‌های این بانک نرخ بهره‌ی بالاتر و شرایط زمانی

بازپرداخت نسبتاً کوتاه‌تری را تحمیل می‌کرد که این وام‌ها همان‌گونه که برای سازمان‌های دولتی در دسترس بودند برای سازمان‌های خصوصی نیز قابل دریافت بودند (Campbell, 1965, p.45&46).

وزارت بازرگانی:

وزارت بازرگانی نقش بسیار مهمی در تشویق سهم منابع مالی، فنی و مدیریتی ایالات متحده بازی می‌کند. در تلاش به منظور حمایت بخش‌های خصوصی آمریکا و در هماهنگی با برنامه‌های طرح اتحاد، یک کمیته‌ی بازرگانی در رابطه با پیشرفت‌های اتحاد ایجاد شد که این کمیته شامل بیست و نه نفر از رهبران شرکت‌های ایالات متحده با دانش ویژه از آمریکای لاتین بود. این کمیته برای شناسایی فرصت‌های سرمایه‌گذاری خاص تشکیل شده بود و مطالعات و توصیه‌های قابل توجهی به منظور تشویق سرمایه‌گذاری‌های خصوصی ارائه می‌داد. دفتر سرمایه‌گذاری بین‌المللی در شناسایی شرایط خاص که در آن سرمایه‌گذاران آمریکایی می‌توانستند در توسعه‌ی اقتصادی آمریکای لاتین همکاری داشته باشند و همچنین تشویق شرکت‌های آمریکایی که به دنبال چنین شرایط خاصی هستند نقش مهمی بازی می‌نمود (Campbell, 1965, p.46).

وزارت خزانهداری:

وزارت خزانهداری به عنوان یک نهاد مهم دیگر نقش شایانی در مسائل اقتصادی و مالی و در تکامل طرح اتحاد برای پیشرفت ایفا می‌کند. مقامات خزانهداری ارتباط نزدیکی با وزارت امور خارجه در انجام امور و پیشرفت پروژه‌های مالی و اجتماعی در نیمکره از سال ۱۹۵۸ تا ۱۹۶۲ داشتند. وزیر خزانهداری، رئیس شورای ملی بین‌المللی پول و رسیدگی به مشکلات مالی بود که در همکاری با سیاست‌های ایالات متحده در امور مالی به ریاست رسید. مشاوران (کمیته کارکنان) وزیر خزانهداری، بر تمامی سیاست‌ها و تصمیمات ایالات متحده برای توسعه‌ی بانک و بانک جهانی بین آمریکایی نظارت داشتند. وزارت خزانهداری موجب به گردش در آمدن تبادلات را کم می‌شد که برای تحقق این امر صندوق بین‌المللی پول (IMF) با دولت همکاری می‌نمود (Campbell, 1965, p. 47&48).

سپاه صلح به منزله‌ی یکی دیگر از نهادهای مهم در طرح اتحاد برای پیشرفت محسوب می‌شود که در سال ۱۹۶۱ ایجاد شد. در حقیقت سپاه صلح، سلاح حملات ایدئولوژی آمریکا به کشورهای تازه به استقلال رسیده از جمله آمریکای لاتین به شمار می‌رفت (بایکو و دیگران، بی‌تا: ۱۰۶).

به طور کلی سپاه صلح سازمان جداگانه‌ای تحت نظر وزارت امور خارجه می‌باشد که هدف از این سازمان فراهم نمودن نیروهای انسانی آموزش‌دیده برای کشورهای در حال توسعه و ترویج فهم بیشتر در میان مردم است. سپاه صلح توانست پرسنلی فراهم آورد که بیش‌تر از هزار و پانصد نفر داوطلب داشت. این عده در چهارده کشور به عنوان معلم، نقشه‌بردار، کارگران توسعه‌ی کشاورزی، کارگران آب و فاضلاب، پرستار، مربیان ورزش و فنی حرفه‌ای و کارگران توسعه‌ی اجتماعی مشغول به کار شدند. برخلاف متخصصان فنی و حرفه‌ای که در برنامه‌های کمک‌های فنی درگیرند کارگران سپاه صلح اغلب تحت نظارت کشور میزبان برای برآورده کردن نیازهای نیروی انسانی خدمت می‌کردند. فعالیت‌های سپاه صلح مجزا از دیگر سازمان‌های ایالات متحده در یک کشور انجام می‌شد. با این حال مقامات سپاه صلح با وزارت امور خارجه رایزنی می‌نمودند و برنامه‌ریزان، سپاه صلح را در انجام بهتر برنامه‌هایشان به منظور بهره‌برداری کامل از این برنامه‌ها یاری می‌رساندند (Campbell, 1965, p. 44,45).

نتایج طرح اتحاد برای پیشرفت:

پیمان اتحاد برای پیشرفت، شکست جدی دولت کندی محسوب می‌گردد زیرا این برنامه نتوانست اهداف جدی تعیین‌شده‌ی برنامه را محقق سازد. اولین دلیل شکست برنامه، ناتوانی دولت آمریکا در تخمین زدن میزان مشکلاتی بود که آمریکای لاتین با آن مواجه بود و در نهایت ناتوانی در نتایج تخمین زده‌ای بود که از طریق سرمایه‌گذاری خارجی انتظار می‌رفت عملی گردد، فارغ از این که بیماری اجتماعی آمریکای لاتین فراتر از کمک اقتصادی بود. از سوی دیگر نقطه شروع اتحاد برای پیشرفت نمی‌بایست به جریان درآمدن زیاد سرمایه‌های آمریکایی می‌بود، بلکه تأکید بیش‌تر بایستی بر روی اصلاحات ارضی صورت می‌پذیرفت، کما این که اهداف پیش‌بینی شده برای اتحاد غیر واقعی بود زیرا علاوه بر این که ارزیابی دقیقی از موقعیتی که ملت‌های آمریکای لاتین با آن مواجه بودند صورت نپذیرفته بود بلکه نسبت به

تجارب گذشته آمریکای لاتین در اجرای سیاست‌هایی از قبیل توزیع مجدد زمین در کشورهای آمریکای لاتین از جمله در مکزیک در سال ۱۹۱۷، در بولیوی و گواتمالا در سال ۱۹۵۳ که به شکست منجر شده بودند توجهی مبذول نگردیده بود. در هر حال با وجود تلاش‌های بسیار به منظور توزیع مجدد املاک وسیع، تلاش‌ها هیچ‌گاه موفقیت‌آمیز واقع نشد و این در حالی بود که بدون توزیع عادلانه‌ی زمین‌ها، شرایط ضروری برای اصلاحات اقتصادی و در راستای اجرای برنامه‌های اتحاد فراهم نمی‌شد. اصلاحات ارضی مالکیت بیش تر از ۹۹۹ هکتار کشتزار را برای هر فرد منع می‌کرد و جبران خسارت زمین‌ها به صورت اوراق قرضه بیست ساله با سود چهار درصد بود با این وجود این گرامت‌ها هرگز صادر نشد که این خود می‌تواند نمونه‌ای از ناعادلانه بودن سیاست توزیع زمین‌ها را آشکار نماید.

(<http://www.thepresidency.org/storage/documents/calkinc/Escobar-p.6-8>).

کشورهای آمریکای لاتین نمی‌خواستند رشد اقتصادی‌شان را تحت نظارت نیمکره‌ی غربی قرار دهند به خصوص این که در برخی از این کشورها برقراری ثبات سیاسی عملی نبود به عنوان مثال در بین سال‌های ۱۹۶۱ تا ۱۹۶۶ نیروهای نظامی در نه کشور آمریکای لاتین دست به کودتا زدند (لافه بر، ۱۳۷۶: ۲۴۲).

اصلاحات مالیاتی نیز سرنوشتی مشابه با اصلاحات ارضی داشت مالکان زمین به همان شکل که با اصلاحات ارضی مخالفت نمودند از تحمیل بار بیش تر مالیات بر درآمد خویش اجتناب نمودند و بر این اساس پر واضح بود که با شکست اصلاحات اقتصادی و اجتماعی تصور موفقیت طرح اتحاد برای پیشرفت مشکل خواهد بود (پندل، بی تا: ۲۹). افزون بر این در حالی که دولت کندی سرمایه‌گذاری خصوصی ایالات متحده را در آمریکای لاتین یک جزء ضروری از برنامه‌ی اتحاد می‌دانست. سرمایه‌گذاری خصوصی ایالات متحده در آمریکای لاتین از ۵۴۰ میلیون دلار در سال ۱۹۵۹ به تنها نود میلیون دلار در سال ۱۹۶۱ کاهش یافت که این امر نیز می‌تواند به سهولت اجرای ضعیف فرایند اتحاد را به اثبات برساند (offiler, 2010, 5)

اتحاد برای پیشرفت به جای آن که سرمایه‌هایش را در زمینه‌های تولید و توسعه‌ی اقتصادی به کار بندد در حدود هشتاد و شش درصد از سرمایه‌ی خود را به تولیدکنندگانی که کالاهای خویش را در آمریکا تولید می‌نمودند به صورت وام اختصاص داد که ضمانت باز پرداخت این وام‌ها بر دوش دولت‌های آمریکای لاتین قرار گرفت (هرمان، ۱۳۴۹: ۳۲). از دیگر سو انجام

طرح اتحاد به دلیل عدم وجود ثبات سیاسی در اغلب کشورهای آمریکای لاتین و وجود مشکل در چگونگی مصرف صحیح این کمک‌های اعطاء شده محکوم به شکست گردید (شوئل، ۱۳۸۷: ۳۷۲).

مهم‌ترین پیامدهای طرح اتحاد برای پیشرفت:

از مهم‌ترین تأثیرات قابل ملاحظه‌ای که با کمک سرمایه‌های خارجی به دست آمد افزایش محصول در بعضی از کشورهای آمریکای لاتین بود که موجب ارتقاء برنامه‌ی تغذیه گردید. از طرف دیگر به دلیل آنکه بسیاری از اقدامات غیر نظامی و مدنی در راستای اهداف برنامه به نظامیان محول شده بود باعث شد تا افسران آمریکای لاتین پرداختن سربازان را به کارهایی مانند راه‌سازی، پل‌سازی و از این قبیل اهانت بدانند، برداشت آنان این بود که تنها این حکومت‌های نظامی هستند که هم می‌توانند توسعه‌ی اقتصادی را موجب گردند و هم می‌توانند فشاری را که بر کارگران و دهقانان وارد می‌شود تقلیل بخشند و طرح در نهایت موجبات تحقق سیاست نظامی‌سازی حکومت را در دهه‌ی ۱۹۶۰ فراهم آورد (فیندلی، ۱۳۷۹: ۴۶ و ۴۵).

افزون بر آن به دلیل آن که اغلب، کمک‌های خارجی به شکل وام بود و این وام‌ها تعهداتی را که از جمله‌ی آن خرید کالاهای ساخت آمریکا می‌شد ایجاد می‌کرد در نتیجه به اقتصاد داخلی ضربه وارد نمود (آمبروز، ۱۳۸۵: ۲۶۳ و ۲۶۲). با اجرای این طرح تسلط ایالات متحده بر بازارهای داخلی کشورهای آمریکای لاتین هموار شد زیرا بخش معینی از کمک‌های آمریکا به صورت دریافت مازاد محصولات کشاورزی بود (بایکو و دیگران، بی تا: ۷۹). اجرای این طرح موجب ثروتمند شدن هر چه بیشتر صاحبان شرکت‌های آمریکایی شد زیرا سودها به جیب آنان سرازیر شد. این امر تنها به این مفهوم می‌توانست باشد که سودهای به دست آمده به ایالات متحده بازگشتند.

در نتیجه‌ی اجرای طرح اتحاد برای پیشرفت، آمریکا نتوانست از وقوع انقلاب و اغتشاش و به تبع آن اشاعه‌ی کمونیسم کوبا به دیگر کشورهای آمریکای لاتین جلوگیری نماید زیرا این امر مستلزم بهبود چشمگیر وضع موجود و برقراری عدالت بود. طرح اتحاد برای پیشرفت با وجود کمکی که در بهبود نسبی اوضاع اجتماعی، در ساخت مدارس، درمانگاه، مسکن و دیگر موارد نمود و لیکن از دیدگاه کشورهای آمریکای لاتین تنها موقعیت را بدتر کرد به عنوان مثال رشد اقتصادی سالانه از یک درصد، به بین صفر و شش درصد تا یک درصد رسید که این میزان بسیار پائین‌تر از اهداف برنامه‌ی اتحاد بود.

(<http://www.thepresidency.org/storage/documents/calkinc/Escobar-p.8,9>).

نتیجه گیری

بعد از پایان جنگ جهانی دوم طرح اتحاد برای پیشرفت، به عنوان یکی دیگر از طرح‌هایی محسوب می‌شد که در آمریکای لاتین به اجرا گذاشته شد. طرح مزبور کوشید تا به منظور توسعه‌ی کشورهای آمریکای لاتین، در ابعاد مختلف به اعمال اصلاحات بپردازد، فارغ از آن‌که ساختار اقتصادی آمریکای لاتین بر پایه‌ی اقتصاد شکننده‌ی تک محصولی استوار بود. بر این اساس کشورهای آمریکای لاتین نتوانستند به سوی یک سیستم اقتصاد صنعتی و مدرن سمت و سو یابند. وابستگی این کشورها به کشت و تولید محصول نیشکر و توتون تا به آن پایه بود که در صورت تحریم اقتصادی، علاوه بر آن‌که با مسئله‌ی مازاد محصول مواجه می‌شدند قدرت خرید کالاها و محصولات مورد نیاز خود را از دست می‌دادند و در صورت مواجه شدن با نوسانات قیمت محصول خود، به شدت در بازار جهانی آسیب‌پذیر می‌گردیدند.

یادداشت‌ها:

امپریالیسم در بردارنده‌ی مفهومی نامطلوب و طعنه‌آمیز است و به قدرتی با نظام سرمایه‌داری اطلاق می‌شود. از این اصطلاح معمولاً مخالفان ایالات متحده برای تاختن به این کشور سود برده‌اند (شوئل، ۱۳۸۷: ۳۹۶).

- ۱- استیفن، آمبروز، (۱۳۸۵)، **روند سلطه‌گری: تاریخ سیاست خارجی آمریکا (۱۹۸۳-۱۹۳۸)**، ترجمه‌ی احمد تابنده، تهران: نشر چاپخش.
- ۲- بایکو، پاول نیکلایوویچ و دیگران، (بی‌تا)، **راهنمای اقتصادی و سیاسی کشورهای آمریکای لاتین**، ترجمه‌ی غلامحسین متین، ناشر گوتنبرگ.
- ۳- هرمان، کای، (۱۳۴۹)، **مسائل آمریکای لاتین**، ترجمه‌ی منوچهر فکری ارشاد، مشهد: انتشارات توس.
- ۴- پندل، جورج، (بی‌تا)، **تاریخ آمریکای لاتین**، ترجمه‌ی منوچهر پوریان‌خیر، بی‌جا: انتشارات اردیبهشت.
- ۵- شوئل، ال فرانک، (۱۳۸۷)، **آمریکا چگونه آمریکا شد**، ج ۴، ترجمه‌ی ابراهیم صدقیانی، تهران: انتشارات امیرکبیر.
- ۶- شولزینگر، رابرت د، **دیپلماسی آمریکا در قرن بیستم (۱۹۹۷-۱۸۹۸)**، ترجمه‌ی محمد رفیعی مهرآبادی، تهران: انتشارات وزارت امور خارجه، ۱۳۷۹.
- ۷- فونتن، آندره، (۱۳۶۹)، **تاریخ جنگ سرد (از جنگ کره تا بحران اتحادها ۱۹۶۳-۱۹۵۰)**، ج ۲، ترجمه‌ی عبدالرضا هوشنگ مهدوی، تهران: نشر نو.
- ۸- فیندلی، کارتر؛ راثنی، جان م، (۱۳۷۹)، **جهان در قرن بیستم**، ترجمه‌ی بهرام معلمی، تهران: نشر ققنوس.
- ۹- کمالی‌طه، منوچهر، (۱۳۵۳)، **مسائلی از نیمکره غربی**، تهران: نشر سیمرغ.
- ۱۰- لافه‌بر، والتر، (۱۳۷۶)، **پنجاه سال جنگ سرد از غائله آذربایجان تا سقوط گورباچف (۱۹۹۲-۱۹۴۵)**، ترجمه‌ی دکتر منوچهر شجاعی، ویراستار حسن افشار، تهران: نشر مرکز.

- 11- Burnham, Paul, (1962), **United states naval postgraduate school a survey of latin America and the alliance for progress**, California.
- 12- Campbell, Niel Vincent, (1965), **The alliance for progress: An investment in national security**, American university Washington, D.C.

(Asnad)13- **Declaration of the presidents of America Punta del Este Uruguay, april14, 1967**-[http:// www.avalon.law.yale.edu/20th-century/intam19.asp](http://www.avalon.law.yale.edu/20th-century/intam19.asp).

14- Escobar, Tito, **Alliance for progress: wrong place, wrong time**, Riceuniversity.<http://www.thepresidency.org/storage/documents/Calkins/Escobar.pdf>.

15- Ford, Barbara. J, (1968), **The alliance for progress**, Illinois Weesleyan university.

16- Latham, Michael E, (2002), **Ideology, social since and destiny: modernization and the kennedy era, alliance for progress**.volume22,issue2,[http://online library.wiley.com/doi/10.1111/1467-7709.00114/pdf](http://online.library.wiley.com/doi/10.1111/1467-7709.00114/pdf).

17- Marcus, David ,(2004), **The u.s.army school of the Americas: mission and policy during the cold war**, university of texas.

18- Offiler, Benjamin, (2010), **The alliance for progress during the kennedy and Johnson administrations: laudable idea, poorly implemented**, vol,24, university Nottingham.

(Asnad)19- **The charter of punta del Este Establishing an alliance for progress within the frame work of operation pan Americas August17,1961**- http://www.avalon.law.yale.edu/20th-century/intam16.asp.